

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 6.10.2006
KOM(2006) 583 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**Julkisen ja yksityisen rahoituksen kanavointi ilmastoystävällisten, kohtuuhintaisten ja
varmojen energiapalvelujen maailmanlaajuisen saatavuuden parantamiseksi:
energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävä
maailmanlaajuinen rahasto**

{SEC(2006) 1224}
{SEC(2006) 1225}

1. KESTÄVÄ KEHITYS – ENERGIASEKTORIN MAAILMANLAAJUINEN YMPÄRISTÖHAASTE

Useimmissa osissa maailmaa on 1990-luvun alkuvuosista lähtien nautittu ennennäkemättömästä talouskasvusta. Öljynkulutus maailmassa on vuodesta 1994 kasvanut 20 prosenttia, ja Kansainvälinen energiajärjestö (IEA) ennustaa sen kasvavan 1,6 prosenttia vuodessa¹. IEA:n mukaan maailman energiakysyntä kasvaa yli 60 prosenttia vuoteen 2030. Tämän kysynnän tyydyttäminen vaatii arviolta 16 biljoonan Yhdysvaltojen dollarin investoinnit energiasectoriin seuraavien 25 vuoden aikana. Nykyiseen tilanteeseen perustuva investointiskenaario olisi jo sinällään merkittävä rahoitushaaste, eikä se silti johtaisi kestävään tulevaisuuteen erityisesti seuraavissa asioissa:

- **Kasvihuonekaasupäästöt:** Kyseisessä skenaariossa energiasektorin hiilidioksidipäästöt lisääntyisivät 62 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2002. EU:n valtionpäämiehet vaativat vuoden 2005 kevään Eurooppa-neuvostossa maailmanlaajuista vähintään 15 prosentin ja ehkä jopa 50 prosentin leikkausta maailman kasvihuonekaasupäästöihin vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoteen 1990. Myös G8-maiden johtajat päättivät vuonna 2005 toimia päättäväisesti. Ne pääsivät Gleneaglesissä sopimukseen ilmastomuutosta, puhdasta energiaa ja kestävää kehitystä koskevasta toimintasuunnitelmasta. Siirtyminen puhtaampaan energiaan on määrä rahoittaa parantamalla julkisen ja yksityisen sektorin investointijärjestelmien yhteistyötä. Mukana olisivat Maailmanpankki ja muita monenkeskisiä rahoituslaitoksia.
- **Ilmanlaatu:** Nopea kaupungistuminen nousevan talouden maissa on johtanut useissa kaupungeissa korkeisiin ilmansaasteiden tasoihin, mistä on kielteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen. Maailmanpankin mukaan esimerkiksi Kiina tulee kokemaan todennäköisesti 590 000 ennen aikaista kuolemantapausta, jotka johtuvat liikenteen ja energiantuotannon aiheuttamasta kaupunkien ilman pilaantumisesta. Tehottomien voimalaitosten ja rakennusten kunnostaminen ja lähes päästöttömien teknologioiden käytön lisääntyminen ovat tarpeen, jos halutaan kääntää nämä suuntaukset.
- **Köyhyys ja luonnonvarojen kestävä käyttö:** Arvioidaan, että 1,4 miljardia ihmistä kehitysmaissa jäisi vielä uudenaikaisen energian käyttömahdollisuuden ulkopuolelle vuonna 2030, ja niiden 2,4 miljardin ihmisen määrä, jotka käyttävät perinteistä biomassaa ympäristöä kuormittavalla tavalla ruoanlaitossa ja lämmittämiseen, ei suinkaan vähenisi. IEA:n mukaan sataprosenttinen sähköistäminen edellyttäisi noin 655 miljardin Yhdysvaltain dollarin lisäinvestointeja. Tämä on valtava haaste alueille, jotka jo nyt kamppailevat pääoman keräämiseksi.
- **Energian huoltovarmuus:** Yli 60 prosenttia energiankulutuksen kasvusta johtuisi öljyn ja kaasun kulutuksesta. Tämä lisäisi edelleen kaikkien tärkeimpien öljyä ja kaasua tuovien alueiden tuontiriippuvuutta. Esimerkiksi EU:n riippuvuus öljyn tuonnista nousisi 93 prosenttiin vuonna 2030 (vuonna 2004 riippuvuus oli 79 prosenttia), ja riippuvuus kaasun tuonnista nousisi 81 prosenttiin vuonna 2030

¹ IEA 2004. World Energy Outlook.

(vuonna 2004 riippuvuus oli 49 prosenttia). Komissio onkin hiljattain ehdottanut, että pyritäisiin siihen, että EU:n energialähteiden yhdistelmästä tietty vähimmäismäärä olisi peräisin matalahiilisten lähteiden turvatusta ja kestävästä käytöstä. Kiinan, joka on tällä hetkellä suurelta osin omavarainen, täytyisi tuoda 27 prosenttia tarvitsemastaan kaasusta vuonna 2030. Öljyn ja kaasun toimitukset Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta lisääntyisivät 44 prosenttiin.

Kestävän kehityksen varmistaminen, mikä siis tarkoittaa sitä, että samanaikaisesti on voitettava taistelu ilmastonmuutosta vastaan, kitkettävä energiaköyhyys ja varmistettava energiansaanti kaikkialla maailmassa, edellyttää selvästi syvällisiä muutoksia energiapalvelujen toimitustavassa ja energialähteiden käyttötavassa.

Valtioiden päämiehet sopivat vuonna 2002 kestävän kehityksen huippukokouksessa (WSSD), että uusiutuvan energian osuutta koko maailman energialähteiden yhdistelmästä lisätään kiireellisesti ja merkittävästi. EU perusti kestävän kehityksen huippukokouksessa Johannesburgin uusiutuvan energian koalition (JREC)² ja EU:n energia-aloitteen (EUEI) varmistaakseen, etteivät Johannesburgin täytäntöönpanosuunnitelmaan sisältyvät sitoumukset jäisi tyhjäksi puheeksi.

Investoinnit uusiutuvaan energiaan ja samoin investoinnit energiatehokkuuteen ovat tyypillisiä julkisen sektorin hyödykkeitä, jotka tuottavat huomattavaa paikallista ja maailmanlaajuisia hyötyä, kuten erittäin vähäisiä tai olemattomia kasvihuonekaasujen ja saasteiden päästöjä. Ne auttavat parantamaan energiavarmuutta, koska niissä hyödynnetään paikallisesti saatavilla olevaa energiaa, kuten tuuli- ja aurinkoenergiaa, maalämpöä ja biomassaa. Tehokkaiden ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvien teknologioiden leviäminen pienentää fossiilisten polttoaineiden kulutuksen ympäristö- ja terveysvaikutuksia ja vähentää myös energiamarkkinoiden jännitteitä. Ne edistävät paikallisesti työpaikkojen luomista ja tulonmuodostusta, esimerkiksi sen kautta, että energiaa hyödynnetään tuotantotoiminnassa erityisesti syrjäseuduilla, jonne ei ole taloudellista kannattavaa ulottaa kantaverkkoa.

Kun nämä ”julkisten hyödykkeiden” hyödyt otetaan täysimääräisesti huomioon, uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen liittyvät hankkeet tulevat usein taloudellisesti houkutteleviksi erityisesti kehitysmaissa, joissa voimantuotanto on tavallisesti vähemmän tehokasta ja saastuttavampaa kuin teollisuusmaissa, joissa on pitkälle kehittynyt ympäristölainsäädäntö. IEA:n vaihtoehtoisten energiaskenaarioiden mukaan maailmanlaajuisia energian kysynnän kasvua voitaisiin pienentää yli 60 prosentista 50 prosenttiin ja koko maailman päästöjen kasvua 62 prosentista 46 prosenttiin, jos turvataan enemmän energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan. Jos kysyntä tulevaisuudessa pienenee, voisivat öljyn hinnan laskea 15 prosenttia. Tämä ei vielä ratkaisisi edellä esitettyjä ongelmia, mutta olisi merkittävä askel oikeaan suuntaan. Komission arvion mukaan voitaisiin energiatehokkuuden parannusten ja uusiutuvan energian avulla saavuttaa

² JREC:n jäsenmäärä on kasvanut vuodesta 2002 lähtien 66:sta 90:een hallitukseen, jotka ovat sitoutuneet lisäämään merkittävästi uusiutuvan energian osuutta yhteistyöllä, joka perustuu investointien ohjaamiseksi asetettuihin tavoitteisiin ja aikatauluihin. Koalition puheenjohtajina ovat EY ja Marokko, ja sihteeristöstä vastaa EY.

kustannustehokkaasti jopa kaksi kolmasosaa päästöjen vähennyksestä pitkällä aikavälillä (SEC(2005)180).

Koska julkisen sektorin hyödyt ovat moninaisia, on poliittinen toimintaympäristö parantunut, ja uusiutuva energia sekä energiatehokkuus ovat nykyisin erottamaton osa keskeistä energia-alan ja kehityspolitiikan investointiohjelmaa. Nykyisin voidaan tarjota kestävällä tavalla kohtuuhintaista sähkövoimaa ja muun energian kuin sähköenergian toimituksia paikallisille yrityksille ja liikenteelle, erityisesti siellä missä kantaverkkoliitäntä ei ole taloudellisesti kannattavaa. Kantaverkkojen ulkopuoliset järjestelmät ja miniverkot voivat turvata riittävän ja taloudellisen energian saannin syrjäseuduilla. Monenlaisia teknologisia ratkaisuja voidaan tarjota yrityksiä ja kotitalouksien tarpeisiin, mikä on erittäin tärkeää kehityksille.

Näistä eduista huolimatta IEA ennustaa, että uusiutuvan energian osuus olisi vielä vuonna 2030 suunnilleen ennallaan, jos nykyiset suuntaukset jatkuvat. Ne yli 16 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria, jotka on investoitava vuoteen 2030 mennessä, tarjoavat siksi ainoalaatuisen tilaisuuden rakentaa globaali kestävä energiasektori. Tätä tilaisuutta ei pitäisi hukata. Koko maailman energia-alalle tehtävien investointien olisi tulevaisuudessa epäilemättä tultava pääasiassa yksityisistä rahoituslähteistä. Julkisen politiikan haasteena on luoda oikeat kannustimet ja mahdollistava ympäristö, joka takaa, että yksityisillä sijoituksilla rahoitetaan ympäristön kannalta järkeviä, kohtuuhintaisia ja varmoja energiapalveluja.

Tässä tiedonannossa tarkastellaan, mitä esteitä erityisesti kehitysmaissa nykyisin on yksityissektorin osallistumiselle uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen liittyvien teknologioiden käyttöönottoon. Tiedonannossa ehdotetaan konkreettista ja innovatiivista **julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta**, jolle on annettu nimeksi on **energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävä maailmanlaajuinen rahasto**. Sen tavoitteena on kanavoida yksityisiä sijoituksia kehitysmaiden ja siirtymävaiheessa olevien talouksien hyödyksi.

2. ESTEITÄ RIITTÄVÄN RAHOITUKSEN KANAVOIMISEKSI YKSITYISSEKTORILTA ENERGIATEHOKKUUTEEN JA UUSIUTUVAAN ENERGIAAN TEHTÄVIIN INVESTOINTEIHIN

IEA arvioi perustason skenaariossaan, että uusiutuvan energian tuotantoon tarvitaan maailmanlaajuisesti 241 miljardin Yhdysvaltain dollarin investoinnit vuoteen 2010 mennessä³. Tähän liittyvä riskipääomatarve yksistään kehitysmaissa ja siirtymävaiheen talouksissa arvioidaan 10 miljardiksi Yhdysvaltain dollariksi (9 miljardiksi euroksi). Arvioidaan, että Etelä-Amerikassa noin 70 prosenttia ja Aasiassa noin 40 prosenttia investoinneista sähköntuotantoon sijoitetaan uusiutuviin energialähteisiin⁴. Toimintaympäristön paranemisen myötä nämä investoinnit ovat alkaneet kiinnostaa myös yksityisiä sijoittajia.

Jotain myönteistä kehitystä on tapahtunut uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen liittyvien hankkeiden rahoituksessa. Euroopan investointipankki ja muut kansainväliset sijoittajat ovat todenneet uusiutuvaan

³ IEA 2003. World Energy Investment Outlook.

⁴ Impax Capital Corp. Ltd 2004. The Patient Capital Initiative Feasibility Study.

energiaan liittyvien hankkeiden kannattavuuden kasvun, ja ne ovat hiljattain asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen liittyville sijoituksille. Euroopan investointipankki esimerkiksi on asettanut itselleen tavoitteeksi investoida 50 prosenttia vuotuisesta EU:n energialainauksista uusiutuviin energialähteisiin liittyviin hankkeisiin. OECD:n vientiluottoja ja luottotakuita käsittelevä työryhmä pidensi huhtikuussa 2005 uusiutuvaan energiaan tehtävien investointien vähimmäistakaisinmaksuajan 15 vuoteen 10 tai 12 vuoden sijasta. Kun lisäksi Kioton pöytäkirja on tullut voimaan ja hiilelle on määritelty hinta, vähän tai olemattomia hiilidioksidipäästöjä aiheuttaviin energiateknologioihin liittyvien hankkeiden ympäristöhyödyt ovat alkaneet tuottaa rahallista etua. Tällaisille hankkeille voidaan nyt kehitysmaissa myöntää päästövähennyshyvityksiä Kioton pöytäkirjan puhtaan kehityksen järjestelmän puitteissa. Tulevina vuosina hiileen perustuva rahoitus tuo lisärahoitusta näillä hankkeilla.

Huolimatta rohkaisevista ja uusista näkymistä ja selvistä teknologian tuloksista uusiutuviin energialähteisiin perustuvilla hankkeilla ja yrityksillä on kuitenkin edelleen merkittäviä vaikeuksia saada riittävästi rahoitusta investointeihin. Ongelma on mutkikas, mutta keskittyy lähinnä riskipääoman puutteeseen, koska riskipääoma on luotonantajille tärkeä vakuus. Tämän rahoitusumpikujan tärkeimpiä syitä ovat:

- Uusiutuviin energialähteisiin perustuvien teknologioiden alkupääomakustannukset ovat 3–7 kertaa korkeammat kuin perinteisiin fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan energiantuotannon alkupääomakustannukset. Vaikka näiden kustannusten vastapainona on paljon alhaisemmat ja vähemmän epävakaut käyttökustannukset verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin perustuviin teknologioihin, yksityisen sektorin sijoittajien mielestä pidemmät takaisinmaksuajat ovat edelleen liian suuri riski, eivätkä sen vuoksi houkuttele heitä.
- OECD:n alueen ulkopuolella pääomasijoittajat pyrkivät etsimään lisävakuuksia. Monissa kehitysmaissa jopa kohtuullinen 6–14 prosentin tuotto on riittämätön erilaisten riskien kattamiseksi.
- Uusiutuviin energialähteisiin perustuvat teknologiat sopivat erittäin hyvin pieniin ja keskisuuriin sijoitushankkeisiin. Ne johtavat kuitenkin merkittävästi korkeampiin liiketoimikustannuksiin verrattuna fossiilisia polttoaineita käyttäviin suuren mittakaavan voimalaitoksiin, ja siksi ne eivät ole juurikaan kiinnostaneet perinteisiä riskipääoman lähteitä. Kansainväliset rahoituslaitokset tai yksityinen sektori tarjoavat mahdollista riskipääomaansa nimenomaan suuren mittakaavan investointeihin, joiden ehdot eivät sovi pienille yrityksille tai hankkeisiin, joiden kokonaispääoma on vähemmän kuin 5–10 miljoonaa euroa.

Uusiutuvat energialähteet ovat näiden tosiseikkojen vuoksi selkeästi epäedullisessa asemassa kilpaillessaan niukasta yksityisestä oman pääoman ehtoista rahoituksesta. Tästä on seurauksena yleinen oman pääoman ehtoisen rahoituksen puute tällä alalla. Maailmanpankki tuli hiljattain samanlaiseen johtopäätökseen, kun se totesi, että huolimatta sääntely-ympäristön parantamisesta ja riskien pienentämiseen tähtäävien poliittisten välineiden käytöstä pitkän aikavälin keskimääräisten lisäkustannusten

rahoitukseen ja teknologisten riskien vähentämiseen liittyvä haaste on merkittävä⁵. Uusiutuvilla energialähteillä ja energiatehokkuushankkeilla on kuitenkin suuret mahdollisuudet luoda monenlaisia ympäristöä, yhteiskuntaa ja taloutta hyödyttäviä julkisen sektorin hyödykkeitä sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Tämän vuoksi olisi tämän rahoitusumpikujan ratkaisemiseksi annettava julkista tukea, ja julkishallinnon olisi luotava kannustimia kansainvälisille ja kotimaisille yksityisille sijoittajille. Hallitusten on työskenneltävä käsi kädessä yksityissektorin kanssa vielä jäljellä olevien rahoituksen esteiden voittamiseksi.

3. INNOVATIIVINEN JULKISEN JA YKSITYISEN SEKTORIN KUMPPANUUS: ENERGIATEHOKKUUTTA JA UUSIUTUVIEN ENERGIALÄHTEIDEN KÄYTTÖÄ EDISTÄVÄ MAAILMANLAAJUINEN RAHASTO

Edellä mainituista syistä tässä tiedonannossa ehdotetaan konkreettista ja innovatiivista julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta, jolle on annettu nimeksi **energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävä maailmanlaajuinen rahasto** (Global Energy Efficiency and Renewable Energy Fund, **GEEREF**). Sen tavoitteena on kanavoida yksityisiä sijoituksia erityisesti kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa kestävä kehityksen edistämiseksi laadittujen kansainvälisten ohjelmien puitteissa. Ehdotettu kumppanuus täydentää meneillään olevia pyrkimyksiä poliittisten puitteiden parantamiseksi ja kiihdyttää siten kestävä kehitystä tehokkaiden ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvien energiateknologioiden nopeamman käyttöönoton kautta.

Ehdotukseen on saatu innoitus pitkäjänteiseen ("kärsivälliseen") pääomaan liittyvästä Patient Capital Initiative -aloitteesta, jonka Euroopan komissio käynnisti vuonna 2004 JREC:ssä. Tämän aloitteen soveltamisalueen määrittämistä ohjasivat kestävä kehityksen huippukokouksessa ja Brysselissä vuonna 2003 pidetyssä kansainvälisessä korkean tason JREC-konferenssissa käydyt keskustelut. Ehdotuksen pohjana on käytetty vuonna 2004 tehtyä toteutettavuustutkimusta, jossa arvioitiin useita vaihtoehtoja uuden kohdennetun julkisen ja yksityisen sektorin rahoituskumppanuuden suunnittelemiseksi. Toteutettavuustutkimusta varten saatiin kommentteja ja ehdotuksia useiden sidosryhmien edustajilta, mm. Euroopan investointipankki -ryhmältä, Maailmanpankin kansainväliseltä rahoitusyhteisöltä (IFC), Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankilta (EBRD), Kreditanstalt für Wiederaufbau -pankilta, YK:n ympäristöohjelmalta, YK:n kehitysohjelmalta, EU:n energia-aloitteelta ja useilta muilta kumppaneilta.

Ehdotus pohjautuu lisäksi hiljattain julkaistuun vihreään kirjaan "Euroopan strategia kestävä, kilpailukykyisen ja varman energiahuollon turvaamiseksi"⁶, jossa komissio esittää yhdenmisen lähestymistavan energiasektorin erityisesti ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden käsittelemiseksi. Tarkoitus on mm. lisätä energiatehokkaiden ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvien teknologioiden demonstraatioita, käyttöönottoa ja levittämistä. Myöhemmin maaliskuussa 2006 Eurooppa-neuvosto kehotti varmistamaan yhteisön rahoitusvälineistä riittävän tuen tällaisille kestäville energiaratkaisuille. EU:n on myös määrä keskusteluissa kolmansien maiden kanssa

⁵ Maailmanpankki. 2006. Clean Energy and Development: Towards an Investment Framework.

⁶ KOM(2006) 105, 8.3.2006.

olla entistä proaktiivisempi toimissa, joissa pyritään varmistamaan uusiutuvien energialähteiden, vähäpäästöisten teknologioiden ja energiatehokkuuden edistäminen. Tarkoituksena on auttaa maailmanlaajuisessa taistelussa ilmastonmuutosta vastaan ja tehostaa Kioton pöytäkirjan mekanismien täytäntöönpanoa. Ehdotuksen pohja-asiakirjoina on lisäksi käytetty neuvoston hiljattain vahvistamaa asiakirjaa ”Periaatteita energia-alan toimenpiteiden ottamiseksi huomioon kehitysyhteistyössä”⁷, EU:n uudistettua kestävän kehityksen strategiaa⁸ sekä komission ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteistä asiakirjaa ”An External Policy to Serve Europe's Energy Interests”⁹ (Euroopan energiaintressejä palveleva ulkopolitiikka). Kaikissa niissä toistetaan, miten tärkeää on edistää puhtaaseen energiaan perustuvia ratkaisuja, jotta voidaan torjua maailmanlaajuisia ilmastonmuutosta sekä köyhyyttä ja vastata kestävän kehityksen haasteeseen.

Kun julkisen sektorin rahoitus on rajoitettua, on ensiarvoisen tärkeää luoda innovatiivinen väline, jolla voitaisiin maksimoida julkisten varojen vipuvaikutus. Tuoreimmassa tiedonannossaan, jossa esitetään ympäristön ja luonnonvarojen, energia mukaan luettuna, kestävää hoitoa koskevan temaattisen ohjelman soveltamisala ja painopisteet, komissio toteaa nimenomaan, että innovatiivisia ja joustavia rahoitusmekanismeja tarvitaan pikaisesti¹⁰. Tämä on myös keskeinen viesti kesäkuussa 2006 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa, jossa todetaan toimielimien olevan yhtä mieltä siitä, että yhteisrahoitusmekanismien käyttöönotto on tarpeen, jotta EU:n talousarvion vipuvaikutusta voitaisiin vahvistaa lisäämällä rahoitushalukkuutta. Toimielimet kannattavat julkisia ja yksityisiä investointeja edistävien monivuotisten rahoitusvälineiden käyttöönottoa¹¹.

Lupaavimmalta ratkaisulta näyttää se, että parannetaan yksityissektorin mahdollisuutta saada riskipääomaa siten, että valtio tarjoaa pitkäjänteistä eli ”kärsivällistä” pääomaa. Näin saadaan useita vaihtoehtoja riskin jakamiseksi. Julkinen sektori voisi:

- hyväksyä tapauskohtaisesti vähäisempiä tuottoja esimerkiksi tosiasiallisesti katettavista riskeistä riippuen ja siten nostaa yksityissektorin tuottoja kohti kaupallisesti kannattavia tasoja;
- hyväksyä pitempiä investointi- tai takaisinmaksuaikoja (”ensimmäisenä sisään – viimeisenä ulos”), jotta korkeat etukäteisinvestoinnit voitaisiin tasapainottaa alhaisilla käyttö- ja ylläpitokustannuksilla;
- ottaa kannettavakseen korkeammat liiketoimikustannukset pienten ja keskisuurten yritysten hyväksi sekä huolehtia siitä, että tarjolla on laaja valikoima yritysten tukipalveluja sekä siemen- ja kasvupääomaa.

⁷ Neuvoston asiakirja 8358/06, 11.4.2006.

⁸ Neuvoston asiakirja 10117/06, 9.6.2006.

⁹ Asiakirja esitettiin Eurooppa-neuvostolle 15.–16. kesäkuuta 2006.

¹⁰ KOM(2006) 20, 25.1.2006 ja KOM(2005) 324, 3.8.2005.

¹¹ EUVL C 139, 14.6.2006, ss. 1–17, 49 kohta.

4. INNOVATIIVISEN JULKISEN JA YKSITYISEN SEKTORIN KUMPPANUUDEN TOTEUTUS KÄYTÄNNÖSSÄ

Tavoitteena on saada liikkeelle julkista ja yksityistä rahoitusta, jolla voitaisiin osaltaan ratkaista umpikuja, jossa uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen kohdistuvien hankkeiden ja yritysten rahoitus on. Erityisesti olisi keskityttävä riskipääoman puutteeseen. Menestyksekkäitä pilottijärjestelmiä voitaisiin laajentaa. Kansainväliset rahoituslaitokset, kuten EIP, EKJP ja Maailmanpankki, yksityisen sektorin sijoittajat ja muut rahoitusalan välittäjät ovat jo alkaneet tehdä yhteistyötä komission kanssa GEEREFin perustamiseksi. EIP on alustavasti yksilöinyt yhteisrahoitusmahdollisuuksia erityisesti Afrikassa, Karibian ja Tyynenmeren alueella sekä Välimeren alueella, ja EKJP on yksilöinyt niitä Euroopan ulkopuolisia Itä-Euroopan markkinoita kattavaa aluerahastoa varten.

Miltä GEEREF näyttäisi?

GEEREF perustettaisiin maailmanlaajuisesti julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudeksi, joka olisi muodollisesti yksityisoikeuden alainen laitos, jolla on julkisen sektorin tehtävä¹². Tämä toteutettaisiin läheisessä yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten, kuten EIP:n ja EKJP:n kanssa. GEEREFillä olisi maailmanlaajuinen investointitehtävä, ja se tarjoaisi uusia riskinjakoa- ja yhteisrahoitusvaihtoehtoja erilaisille voittoon tavoitteleville ja yleishyödyllisille sijoittajille. GEEREF voisi käyttää rahaston johdossa ammattijohtajia, joilla on rahoittajien ja sijoittajien määrittelemä tehtävä. Perustettaisiin myös korkealaatuisia seuranta-, raportointi- ja valvontajärjestelmiä.

GEEREF ei niinkään tarjoaa rahoitusta suoraan kohderyhmille, vaan pyrkii aktiivisesti luomaan ja rahoittamaan alueellisia alirahastoja tai laajentamaan samanlaisia jo olemassa olevia aloitteita. Näin voidaan ottaa huomioon erilaisten alueellisten markkinoiden ominaispiirteet ja saada mukaan kansainvälisiä rahoituslaitoksia, paikallista asiantuntemusta, tiedepohjaista tietämystä ja yksityisen sektorin lisärahoituksen tuomaa vipuvaikutusta. GEEREFin mukaantulo johonkin alirahastoon edellyttää, että alirahaston investointistrategia sopii yhteen GEEREFin investointistrategian kanssa. Alirahastolta edellytetään myös tervettä liikkeenjohtoa ja täytöntöönpanokykyä sekä sitä, että se voi hankkia vähimmäisosuuden kaupallista yhteisrahoitusta.

Ketä tuetaan?

GEEREF tukee uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen liittyvien hankkeiden kehittäjiä ja pk-yrityksiä. Se keskittyy alle 10 miljoonan euron hankkeisiin, koska kaupalliset investoijat ja kansainväliset rahoituslaitokset yleensä jättävät ne huomiotta. Yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin liittyvien hankkeiden lisäksi investointeja tehdään valmistus- ja kokoonpanoalan yrityksiin, kulutustuoteteollisuuteen, pk-yrityksiin ja mikrorahoituksen välitysyriityksiin.

¹²

Varainhoitoasetuksen 54 artiklan 2 kohdan asiaa koskevien säännösten mukaisesti.

Mitkä alueet tulevat kysymykseen?

GEEREF tukee alueellisia alirahastoja, jotka koskevat Saharan eteläpuolista Afrikkaa, Karibiaa ja Tyynenmeren saarivaltioita (AKT-alueita), Euroopan naapuruusmaita (mukaan luettuna Pohjois-Afrikka ja EU:n ulkopuolinen Itä-Eurooppa, Venäjä mukaan luettuna), Latinalaista Amerikkaa ja Aasiaa (Keski-Aasia ja Lähi-Itä mukaan luettuna)¹³. Oikeusperustan muodostaa uusi kehitysyhteistyön rahoitusväline (DCI), ja GEEREF sisällytetään kyseiseen rahoitusvälineeseen kuuluvaan ympäristön ja luonnonvarojen (mukaan luettuna energia) kestäväan hoitoon liittyvään temaattiseen ohjelmaan (ENRTP)¹⁴. Rahoitus on markkinavetoista, mutta etusijalla ovat sellaisiin maihin tai sellaisille alueille tehtävät investoinnit, joiden uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen liittyvät politiikat edistävät yksityisen sektorin osallistumista. Erityistä huomiota kiinnitetään AKT-maiden tarpeisiin.

Minkä tyyppistä tukea annetaan?

Suurin osa rahaston varoja käytetään riskipääomaksi eri tyyppisiin uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen perustuviin investointihankkeisiin. Pääomaa tarjotaan kohtuullisilla ”kärsivällisillä” ehdoilla, ja ”kärsivällisyyden” taso heijastaa alirahastojen ja niiden rahoittamien hankkeiden tarjoamien paikallisten ja maailmanlaajuisten hyötyjen tasoa. GEEREF osallistuu 25–50 prosentin osuudella keskitason tai korkean riskin toimiin ja 15 prosentilla matalariskisiin toimiin. Rahastoon kuuluu lisäksi erityisiä teknisen avun rahastoja. Ne muodostavat 10–20 prosenttia koko rahastosta riippuen kapasiteetin rakentamisen todellisista tarpeista, mikä on todennäköisesti suurempaa vähemmän kehittyneissä talouksissa. Tämän järjestelmän avulla voidaan paikallista ja kansainvälistä teknistä asiantuntemusta käyttää hanke-ehdotusten ja liiketoimintasuunnitelmien parantamiseen samanaikaisesti kun investointisuunnitelmaa kehitetään. Koska rahasto tarjoaa sekä todellista riskipääomaa että teknistä apua ”samasta luukusta”, voidaan liiketoimintakustannuksia pienentää ja rahaston yleistä suorituskykyä parantaa.

Minkä tyyppisiä teknologioita tuetaan?

Investointeja voidaan tehdä hyvin monenlaisiin hanketyyppeihin ja monenlaisiin energiatehokkuuteen ja uusiutuviin energialähteisiin perustuviin teknologioihin. Koska painopiste on kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa, investointeja tehdään etupäässä sellaisiin ympäristöystävällisiin teknologioihin, joiden tekninen toimivuus on jo osoitettu. Huomioon otetaan myös esimerkiksi yhteisön puiteohjelmista saatu tieteellinen tietämys. Kokemus ja ennusteet osoittavat, että pienet vesivoimalaitokset ja biomassalaitokset muodostavat suuren osan investointimahdollisuuksista. Merkittäviä mahdollisuuksia tarjoavat myös rannikolle rakennetut tuulivoimalat. Aurinkosähkö voi olla vielä liian kallista maille, joissa tulotasot ovat alhaisimmat. Investointisalkun merkittävin osa kohdistuu todennäköisesti uusiutuviin energialähteisiin. Energiatehokkuushankkeet ovat myös investointikelpoisia, erityisesti jos ratkaistavana on samanlaisia rahoitusesteitä. Esimerkiksi kivihiili- ja

¹³ Liittymistä valmistelevan välineen piiriin kuuluville maille olisi turvattava lisärahoitusta muista välineistä.

¹⁴ Neuvoston asiakirja 134/06 DEVGEN, 20.7.2006.

sokeriruokojätteen yhteispolttolaitokset, energiapalveluyhtiöt ja muut pienen ja keskisuuren mittakaavan puhtaisiin ja tehokkaisiin energiaratkaisuihin pyrkivät hankkeet ovat investointikelpoisia.

Kuinka suureksi rahastoa kaavaillaan?

GEEREF-rahaston vähimmäisrahoitustavoite on 100 miljoonaa euroa. Tämä määrä on tarpeen merkittävän vaikutuksen aikaansaamiseksi maailmanlaajuisesti ja riittävä sellaisen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden aikaansaamiseksi, joka olisi pitkällä aikavälillä omavarainen.

Jos rahastossa olisi ensi vaiheessa suunnilleen 100 miljoonaa euroa, voitaisiin alirahastorakenteen avulla sekä hankkeiden ja pk-yritysten tasolla mobilisoida lisäpääomaa vähintään 300 miljoonaa euroa ja jopa 1 miljardi euroa. Tämä luku voisi kasvaa tulevana vuosina, kun julkisen rahaston alkuperäisiä varoja kierrätetään ja investoidaan uudelleen. Rahaston vipuvaikutus voisi olla jopa kymmenkertainen. Tämä on paljon korkeampi luku kuin tavanomaisissa avustuspohjaisissa järjestelmissä, jossa pyydetään 50–70 prosenttia yhteisrahoitusta¹⁵. Arvioidaan, että Euroopan investointipankin hallinnoimasta yhdeksännen Euroopan kehitysrahaston investointikehyksestä saataisiin enintään 50 miljoonan euron yhteisrahoitus toimien kehittämiseen AKT-alueilla. Tämä uusi rahoitusväline voisi olla myönteinen esimerkki, jota esimerkiksi muut julkiset ja yksityiset sijoittajat voisivat jäljitellä.

Mitä hyötyä odotetaan?

Kunhan GEEREF-rahaston varat on saatu kokonaan investoitua ja vipuvaikutus toimimaan, sen tuella voitaisiin saada aikaan melkein yksi gigawatti ympäristöystävällistä energiakapasiteettia kehittyvien maiden markkinoille. Tällä voitaisiin tarjota 1–3 miljoonalle ihmiselle kestäviä energiapalveluja ja samalla korvattaisiin 1–2 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalenttia vuodessa. GEEREF myös laajentaisi sellaisten rahoitusvälineiden valikoimaa, joilla voidaan tukea tehokkaasti ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä ja niiden siirtoa kehittyneiden ja kehittyvien maiden välillä. Se parantaa yhteisön mahdollisuuksia panna edellä mainitut strategiat ja temaattiset ohjelmat täytäntöön ja luoda synergioita eurooppalaisten teknologiayhteisöjen, yhteisten teknologia-aloitteiden sekä ilmastomuutos- ja energiakumppanuuksien välillä muun muassa Venäjän, Kiinan ja Intian kanssa. Puhtaaseen energiaan perustuvien ratkaisujen edistäminen luo merkittäviä hyötyjä: sisä- ja ulkoilmanlaatu paranee ja paikallisella tasolla edistetään yritysten perustamista, työllisyyttä ja tulon muodostusta.

5. PÄÄTELMÄT JA JATKOTOIMET

Tässä tiedonannossa ehdotettu energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävä maailmanlaajuinen rahasto on uudenlainen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushanke, joka täydentää käytettävissä olevia yhteisön rahoitusvälineitä. Rahasto on erityisesti suunniteltu parantamaan yhteisön mahdollisuuksia tukea sen kumppanuusmaiden kestävään kehitykseen ja köyhyyden

¹⁵ Yksityiskohtaiset laskelmat esitetään tämän tiedonannon tueksi laaditun vaikutustenarvioinnin jaksossa 6 (SEC(2006) 1224).

poistamiseen tähtäävien ohjelmien täytäntöönpanoa ja kiihdyttämään ympäristön kannalta järkevien teknologioiden siirtoa, kehittämistä ja käyttöön ottoa. Rahasto helpottaa tehokasta yhteistyötä rahoittajien ja kaupallisten sijoittajien välillä (kansainväliset rahoituslaitokset mukaan lukien), ja viime kädessä se nopeuttaa kestävien, varmojen ja kohtuuhintaisten energiateknologioiden ja niihin perustuvien palvelujen pääsyä maailmanlaajuisilla markkinoille. Se on painokas vastaus EU:n toimielinten esittämään vaatimukseen, joka koskee innovatiivisten julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusratkaisujen esittämistä.

Euroopan komissio on erittäin iloinen siitä, että Euroopan investointipankki ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki ovat alustavasti osoittaneet kiinnostuksensa tämän aloitteen yhteisrahoitukseen. Komissio pyytää neuvostoa ja Euroopan parlamenttia antamaan poliittisen tukensa tälle uudelle aloitteelle, jotta asiasta kiinnostuneet julkisen ja yksityisen sektorin sidosryhmät voivat vahvistaa kiinnostuksenilmaisunsa.

Euroopan komissio ottaa huomioon hankkeeseen liittyvät riskit ja tunnustaa, että on olennaisen tärkeää saada yhteisön budjetista merkittävä osuus, jotta aloite voidaan käynnistää ja houkutella merkittävää yksityistä yhteisrahoitusta. Euroopan komissio ehdottaa, että GEEREFille osoitetaan ympäristön ja luonnonvarojen (mukaan luettuna energia) kestävään hoitoon liittyvän temaattisen ohjelman yhteydessä enintään 80 miljoonaa euroa vuosille 2007–2010. Ensimmäinen 15 miljoonan euron erä ehdotetaan annettavaksi vuoden 2007 alussa. GEEREFin rakenteesta tehdään sellainen, että voidaan varmistaa näiden rahoitusosuuksien raportointi OECD:n kehitysapukomitean (DAC) vuotuisessa kehitysyhteistyöraportissa. Tähän aloitteeseen tarvittava henkilöstö saadaan entisistä henkilöstöresursseista, tarvittaessa sisäisten siirtojen avulla.

Komissio kehottaa myös jäsenvaltioita, ETA-jäsenvaltioita ja muita rahoituslaitoksia ja yrityksiä liittymään tähän uuteen maailmanlaajuisen aloitteeseen.

Koska kyseessä on uusi lähestymistapa, Euroopan komission yksiköt jatkavat täytäntöönpanojärjestelyjen yksityiskohtien kehittämistä yhdessä rahaston johtoryhmän, EIP:n ja EKJP:n sekä muiden sellaisten kanssa, jotka ovat virallisesti ilmaisseet kiinnostuksensa tämän aloitteen yhteisrahoitukseen. Euroopan komissio tiedottaa tämän aloitteen edistymisestä jäsenvaltioille ja Euroopan parlamentille.